

UCHWAŁA SKŁADU SIEDMIU SĘDZIÓW
Z DNIA 24 LUTEGO 2010 R.
I KZP 35/09

Wyrażając, w trybie art. 80 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz. U. Nr 98, poz. 1070 ze zm.), zgodę na pociągnięcie sędziego do odpowiedzialności karnej, sąd dyscyplinarny orzeka obligatoryjnie o zawieszeniu sędziego w czynnościach służbowych oraz obniżeniu wynagrodzenia (art. 129 § 2 i 3 powołanej ustawy).

Przewodniczący: sędzia SN H. Gradzik.

Sędziowie SN: W. Błuś, M. Buliński, K. Cesarz, J. Dołty (sprawozdawca), M. Gierszon, P. Kalinowski.

Zastępca Rzecznika Dyscyplinarnego Sądu Apelacyjnego: SSA A. Seremet.

Sąd Najwyższy, w sprawie Jarosława Ł. – sędziego Sądu Okręgowego, w przedmiocie zezwolenia na pociągnięcie do odpowiedzialności karnej, po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu w dniu 24 lutego 2010 r., przekazanego na podstawie art. 59 ustawy z dnia 23 listopada 2002 r. o Sądzie Najwyższym (Dz. U. Nr 240, poz. 2052 ze zm.), postanowieniem Sądu Najwyższego – Sądu Dyscyplinarnego w składzie trzech sędziów z dnia 26 listopada 2009 r., do rozstrzygnięcia przez skład siedmiu sędziów Sądu Najwyższego następującego zagadnienia prawnego:

„Czy wydając uchwałę o pociągnięciu do odpowiedzialności karnej sędziego, w stosunku do którego nie wszczęto postępowania dyscyplinarnego,

Sąd Dyscyplinarny ma obowiązek zawiesić go w obowiązkach służbowych i obniżyć mu wynagrodzenie (art. 80 w zw. z art. 129 § 2 i 3 u.s.p.)?”

u c h w a l i ł udzielić odpowiedzi jak wyżej.

UZASADNIENIE

Przedstawione zagadnienie prawne wyłoniło się na tle następującego układu procesowego:

Prokurator Okręgowy wniósł o zezwolenie na pociągnięcie do odpowiedzialności karnej za czyn z art. 177 § 1 k.k. sędziego Sądu Okręgowego Jarosława Ł.

Uchwałą z dnia 19 czerwca 2009 r., Sąd Apelacyjny – Sąd Dyscyplinarny zezwolił na pociągnięcie do odpowiedzialności karnej Jarosława Ł. – sędziego Sądu Okręgowego, w sprawie o czyn z art. 177 § 1 k.k., odstąpił natomiast od zawieszenia sędziego w czynnościach służbowych i obniżenia wysokości jego wynagrodzenia.

Powyższą uchwałą w zakresie zezwolenia na uchylenie immunitetu zaskarżył obrońca sędziego Jarosława Ł., natomiast Zastępca Rzecznika Dyscyplinarnego zaskarżył ją w części dotyczącej odstąpienia od zawieszenia w czynnościach służbowych i obniżenia wynagrodzenia. Sąd Najwyższy – Sąd Dyscyplinarny, rozpoznając środki odwoławcze, powziął poważne wątpliwości co do wykładni prawa – art. 129 § 2 u.s.p., co legło u podstaw przedstawienia zagadnienia prawnego do rozstrzygnięcia powiększonemu składowi Sądu Najwyższego.

Sąd Najwyższy – Sąd Dyscyplinarny zwrócił uwagę na to, że w zakresie interpretacji art. 129 § 2 u.s.p. występują rozbieżności, zarówno w literaturze prawniczej, jak i w orzecznictwie dyscyplinarnym Sądu Najwyż-

szego. W literaturze przedmiotu prezentowane są dwa przeciwstawne poglądy w kwestii wykładni art. 129 § 2 u.s.p. Zgodnie z pierwszym, obowiązek zawieszenia w czynnościach, przewidziany w art. 129 § 2 u.s.p. dotyczy tylko przypadków, gdy występują przesłanki z art. 129 § 1 u.s.p., a więc w sytuacji, w której postępowanie dyscyplinarne już wszczęto i w którym stwierdzono, że przewinienie służbowe zawiera znamiona przestępstwa (art. 119 u.s.p.). Autorzy tego stanowiska (T. Ereciński, J. Gudowski, J. Iwulski: Komentarz do prawa o ustroju sądów powszechnych i ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa, Warszawa 2002, wyd. 1, s. 386 – 387) wyróżnili zatem trzy możliwe sytuacje:

1. wszczęto postępowanie dyscyplinarne co do przewinienia służbowego odnośnie do czynu, który nie ma znamion przestępstwa lub o ubezwłasnowolnienie (art. 129 § 1 u.s.p.) – w takiej sytuacji sąd dyscyplinarny może zawiesić sędziego w czynnościach służbowych, nie może natomiast obniżyć mu wynagrodzenia;

2. wszczęto postępowanie dyscyplinarne dotyczące przewinienia służbowego, a sąd dyscyplinarny uzna, że ma ono znamiona przestępstwa (art. 119 w zw. z art. 129 § 2 i 3 u.s.p.) – w takiej sytuacji sąd dyscyplinarny może wydać uchwałę, o jakiej mowa w art. 80 u.s.p., z urzędu wydając wówczas uchwałę o zawieszeniu i obniżeniu wynagrodzenia;

3. sąd dyscyplinarny odrębnie rozpoznaje wniosek o uchylenie immunitetu wobec sędziego, przeciwko któremu wszczęcie postępowania dyscyplinarnego dotąd nie nastąpiło (art. 80 u.s.p.) – w takiej sytuacji obowiązku wydania z urzędu uchwały, o jakiej mowa, nie ma.

Pogląd przeciwny wyrażony został przez W. Kozielowicza (Odpowiedzialność dyscyplinarna sędziów. Komentarz, Warszawa 2005, s. 143 – 148). Autor podnosi, że obowiązek zawieszenia sędziego w czynnościach służbowych i obniżenia wynagrodzenia istnieje w każdym wypadku, w którym sąd dyscyplinarny wydał uchwałę o uchyleniu immunitetu, niezależnie

od tego, czy postępowanie dyscyplinarne zostało wszczęte czy też nie, a uzależnianie tego obowiązku od wszczęcia postępowania dyscyplinarnego oznacza stwarzanie dodatkowej przesłanki, której w art. 129 § 2 u.s.p. nie ma.

Rozbieżność poglądów w omawianej kwestii ujawniła się także w orzecznictwie Sądu Najwyższego – Sądu Dyscyplinarnego. W większości orzeczeń Sąd Najwyższy uznał, że uchylenie immunitetu oznacza obligatoryjne zawieszenie sędziego w czynnościach służbowych i obniżenie wynagrodzenia, bez względu na to, czy wszczęto postępowanie dyscyplinarne, zob. uchwały Sądu Najwyższego – Sądu Dyscyplinarnego: z dnia 23 września 2002 r., SNO 30/02 (OSNSD 2002, poz. 12); z dnia 1 marca 2005 r., SNO 8/05 (OSNSD 2005, poz. 5); z dnia 10 maja 2006 r., SNO 15/06 (OSNSD 2006, poz. 33); z dnia 27 czerwca 2008 r., SNO 59/08 (OSNSD 2008, poz. 67); postanowienie z dnia 27 listopada 2003 r., SNO 74/03 (OSNSD II 2003, poz. 68) oraz postanowienie z dnia 29 października 2008 r., SNO 61/08 (OSNSD 2008, poz. 96). W orzeczeniach tych powoływano się na literalną wykładnię art. 129 § 2 u.s.p. oraz to, że zezwolenie na pociągnięcie do odpowiedzialności karnej sędziego może zostać wydane także w sytuacji, gdy nie toczy się postępowanie dyscyplinarne. Podniesiony został także argument, że uznanie wymogu równoległego toczenia się postępowania dyscyplinarnego oznaczałoby w istocie wyłączenie zastosowania tego przepisu w razie wcześniejszego zakończenia postępowania dyscyplinarnego, a tym samym wyłączenie możliwości pociągnięcia sędziego do odpowiedzialności karnej (por. uzasadnienie uchwały SNO 8/05).

Przeciwnie stanowisko zajął Sąd Najwyższy – Sąd Dyscyplinarny w uchwale z dnia 20 maja 2004 r., SNO 15/04 (OSNSD I 2004, poz. 24), uznając, że uchylenie immunitetu nie może powodować automatycznie zawieszenia sędziego w czynnościach służbowych, a co za tym idzie, obniżenia wynagrodzenia. W uchwale z dnia 27 lipca 2006 r., SNO 33/06

(OSNSD 2006, poz. 46), Sąd Najwyższy – Sąd Dyscyplinarny wskazał na konieczność badania przesłanek zawieszenia sędziego, do których należą szkodliwość dla służby, stopień zawinienia, dobro wymiaru sprawiedliwości. Uznał tym samym, że zawieszenie nie jest obligatoryjne, w przeciwnym bowiem razie badanie owych przesłanek byłoby bezprzedmiotowe.

W dalszej części uzasadnienia postanowienia z dnia 26 listopada 2009 r. Sąd Najwyższy – Sąd Dyscyplinarny przedstawił także własną analizę zagadnienia prawnego przedstawionego powiększonemu składowi Sądu Najwyższego.

Rozstrzygając przedstawione zagadnienie prawne Sąd Najwyższy w powiększonym składzie zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 181 zd. 1 Konstytucji RP, pociągnięcie sędziego do odpowiedzialności karnej może nastąpić tylko za „uprzednią zgodą Sądu”. Tryb postępowania w zakresie uchylenia immunitetu sędziego regulują przepisy art. 80 i art. 110 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych.

Postępowanie immunitetowe toczy się przed sądem dyscyplinarnym, jest jednak postępowaniem incydentalnym, związanym z postępowaniem przygotowawczym *in rem*, warunkującym możliwość toczenia się postępowania karnego przeciwko sędziemu, którego chroni immunitet. Oczywiste jest zatem, że postępowanie o zezwolenie na pociągnięcie sędziego do odpowiedzialności karnej nie jest postępowaniem dyscyplinarnym (por. postanowienie Sądu Najwyższego – Sądu Dyscyplinarnego z dnia 29 października 2008 r., SNO 61/08, Lex 491426, uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 27 maja 2009 r., I KZP 5/09 – OSNKW 2009, z. 7, poz. 51).

Art. 180 ust. 2 Konstytucji RP określa konstytucyjne wymogi zawieszenia sędziego w urzędowaniu – może ono nastąpić wyłącznie na mocy orzeczenia sądu i tylko w wypadkach określonych w ustawie. Przepisy

u.s.p. przewidują fakultatywne i obligatoryjne wypadki zawieszenia sędziego w czynnościach służbowych. Do tych pierwszych należy zaliczyć zawieszenie w czynnościach służbowych sędziego, przeciwko któremu wszczęto postępowanie dyscyplinarne lub o ubezwłasnowolnienie (art. 129 § 1 u.s.p.) oraz zawieszenie sędziego po zarządzeniu natychmiastowej przerwy w czynnościach służbowych sędziego (art. 130 u.s.p.). Do drugiej grupy należy: zawieszenie w wypadku nieprawomocnego orzeczenia kary dyscyplinarnej złożenia sędziego z urzędu (art. 123 § 1 u.s.p.), zawieszenie sędziego w czynnościach służbowych w wypadku wydania uchwały zezwalającej na pociągnięcie sędziego do odpowiedzialności karnej (art. 129 § 2 u.s.p.).

W orzecznictwie Sądu Najwyższego – Sądu Dyscyplinarnego jednolicie przyjmuje się, że sąd dyscyplinarny, rozpoznając wniosek o wyrażenie zgody na pociągnięcie sędziego do odpowiedzialności karnej stosuje, w zakresie nieuregulowanym przepisem art. 80 u.s.p., odpowiednio przepisy rozdziału trzeciego – działu II u.s.p. o postępowaniu dyscyplinarnym. Nie ulega zatem wątpliwości, że z chwilą podjęcia przez sąd dyscyplinarny uchwały o zezwoleniu na pociągnięcie sędziego do odpowiedzialności karnej powstaje – z mocy przepisu art. 129 § 2 u.s.p. – ustawowy obowiązek zawieszenia sędziego w czynnościach służbowych, a w następstwie obniżenia wynagrodzenia na podstawie art. 129 § 3 u.s.p. Nie ma żadnych podstaw do przyjęcia, że odpowiednie stosowanie tych przepisów w postępowaniu immunitetowym nie oznacza obligatoryjnego charakteru przewidzianych w nich skutków.

Szczególny charakter postępowania immunitetowego, pomimo jego podobieństwa z postępowaniem dyscyplinarnym ze względu na podmiot, którego dotyczą i organ je prowadzący oraz podobieństwo celów, przemawia przeciwko przytoczonemu wyżej stanowisku komentatorów, wiążących obowiązek zastosowania instytucji określonej w art. 129 § 2 u.s.p., z faktem

wszczęcia postępowania dyscyplinarnego. Znamienne jest, że w wydaniu 2 (Warszawa 2010, s. 580 – 582) autorzy Komentarza odstąpili od dotychczasowej wykładni.

W aktualnym stanie prawnym przepisy ustawy o ustroju sądów powszechnych nie różnicują sytuacji sędziego w zakresie pełnienia służby w zależności od tego, jakiego rodzaju przestępstwa dotyczy wnioski o uchylenie immunitetu. Wydaje się natomiast, że racjonalną regulację zawiera ustawa z dnia 21 sierpnia 1997 r. – Prawo o ustroju sądów wojskowych (Dz. U. z 2007 r. Nr 226, poz. 1676 ze zm.), której art. 41b § 1 a określa obligatoryjność zawieszenia sędziego w czynnościach służbowych w wypadku wydania uchwały zezwalającej na pociągnięcie sędziego do odpowiedzialności karnej za przestępstwo umyślne, natomiast w wypadku zezwolenia na pociągnięcie sędziego do odpowiedzialności karnej za przestępstwo nieumyślne, zawieszenie sędziego jest fakultatywne. Dla wprowadzenia takiej normy w stosunku do sędziów sądów powszechnych niezbędna byłaby interwencja ustawodawcy.

W konkluzji Sąd Najwyższy zdecydował o podjęciu uchwały o treści sformułowanej na wstępie.